рф-570

Ўзбекистон Республикиси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги

Ўзбекистон давлат консерваторияси

“Мусиқий шарқшунослик” кафедраси

“Ноталаштириш ” фанидан

Курс иши

Мавзу: “Алла жанрининг концерт саҳнасига чиқиши”

КМФ Факультетининг

2 курс талабаси Абдурашидов А.

Илмий раҳбар: Курбонов Холмирза.

Тошкент – 2010й.

Режа:

1) Кириш.

2) Асосий қисм.

3) Хотима ўрнида.

4) Нота мисоллари.

5) Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.

Кириш қисми.

Алла — халқ мусиқасининг жуда кенг тарқалган жанридир. У узоқ ўтмишда пайдо бўлиб, то бизнинг кунимизгача муайян анъана сифатида шаклланиб инсонлар ҳаётида ўзига хос ўринни топгандир. Унда оналар қалбидаги мавжуд меҳр-муҳаббат, умид-орзулар, кўнгилларидаги яхши ниятларни ифодалаш билан биргаликда ички руҳий кечинмаларини, изтироб ва бошидан кечирганларини ҳам куйлайдилар. Шунинг учун, аллалар чақолоқ дунёсидан кўра, кўпроқ онанинг дунёси-

сига яқинроқ ҳолатни акс эттириб, гўдак ва катталар оламини боғловчи мезон сифатида гавдаланади.

Алла жанри ҳақида буюк мутафаккир олим Абу Али ибн Сино шундай ёзган: „Гўдакни танасини чиниқтириш учун икки нарса зарур: бири уни аста қимирлатиб тебратиш, иккинчиси - она қўшиғи, яъни алла. Биринчиси болонинг танасига жисмоний тарбия учун керак бўлса, кейингиси - муҳим руҳий озуқа бўлади.

Бизнинг мусиқашуносларимизнинг тахминларича „алла“ - сўзи „оллоҳ“ - сўзидан келиб чиққан деган фикрлар ҳам мавжуд.

Биз бу курс ишимизда бевосита „алла" жанрининг она, бола ва бешик вазиятидан холи, яъни концерт саҳналарида профессионал ижрочилар томонидан ижро этилиш жараёнига бағишладик.

Асосий қисм.

Алла жанри бешик вазиятидан холи бўлган жараёнда ҳам ижро этилади. Ўз. Д. Конс. си профессори, мусиқашунос Сойиб Бегматовнинг берган маълумотларига кўра Ўз. Халқ артисти Ҳаба Ойдунованинг илк саҳнага чиқишида „алла" ижро этган ва гулдурос олқишларга кўмилган экан.

Бешик вазиятида ижро этиладиган алла ва концерт саҳнасида ижро этиладиган аллаларнинг фарқлари: Диапазон жиҳатидан концерт саҳнасида ижро этиладиган аллаларнинг дарομад ва авж қисмлари ҳам мавжуддир. Ижрочи ва ансамбл жўрлигида бўлиши мумкин. Балки, якка хон созандалар ёки ижрочилар томонидан ансамбл жўрлигида ижро этилиши мумкин. Ҳозирги кунда бутун жаҳонда фольклор мусиқасининг концерт саҳнасига чиқиш тенденцияси кетмоқда, албатта бу бизнинг халқимиз мусиқасидан ҳам четда қол-

гани йўқ. Йилла жанрида халқимизнинг машҳур профессионал созандалари Турғун Алиматов (Сато созида), Абдуҳошим Исмоилов (Гижжак созида), Абдурашидов Абдулаҳад (най созида) мурожаат қилишган. Бундан ташқари ҳозирги эстрада ҳонанда ва ижрочиларимиз жумладан Озода Нурсаидова, Ўз. халқ артисти Зулайҳо Бойхоноваларни мисол қилишимиз мумкин. Йилла жанрида етук ўзбек бастакорлари ва композиторлари ҳам мурожаат қилишган. Жумладан Дони Зокиров, Тўхтасин Жалилов, Ф.Содиқов композиторларимиздан

Т. Ашрафий, Т. Гафоев, Янов-Яновскийларнинг ҳам ижодида кўришимиз мумкин.

Хотима ўрнида.

Алла жанрининг концерт саҳнасига чиқишини ижобий холат қилиб қабул қилсак бўлади. Олимларимизнинг айтишларича фольклор мусиқасининг саҳнага чиқиши ижобий ёки салбий бўлиши мумкин. Чунки баъзилари концерт саҳнасида ўз мукаммаллигини янада бойитади, аксарияти эса аксинча.

Алла жанри ҳар бир одамнинг қалбида бор, бу алла одамларда

шаклланиб авлоддан-авлодга янада гў-
заллашиб, сайқаллашиб боришига ишонамиз.
Жумламиз охирида шуни айтиш жоизки
энг муқаддас куй, оҳанг, — бу „Она алласи-
дир" десак янглишмаган бўламиз.

АЛЛА
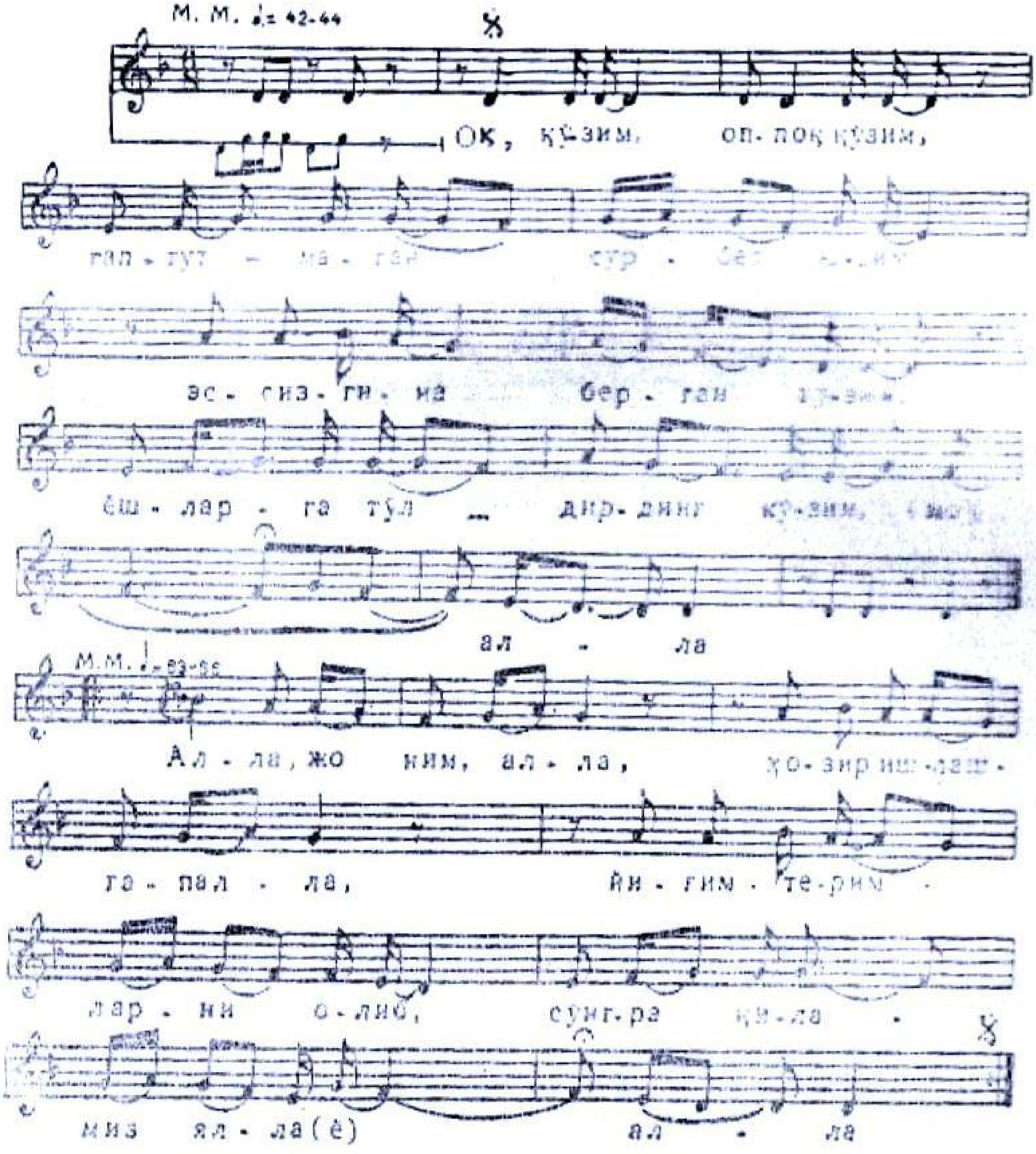
М. М.
Ок, қўзим, оппоқ қўзим,
гап - гут - ма - ган сур - бет
эс - сиз - ги - ма бер - ган
ёш - лар - га тўл дир - динг кў - зим,
ал - ла
М. М.
Ал - ла, жо ним, ал - ла, ҳо - зир иш - лаш -
га - пал - ла, йи - гим - те - рим -
лар - ни о - либ, сунг - ра қи - ла -
миз ял - ла (ё) ал - ла

АЛЛА
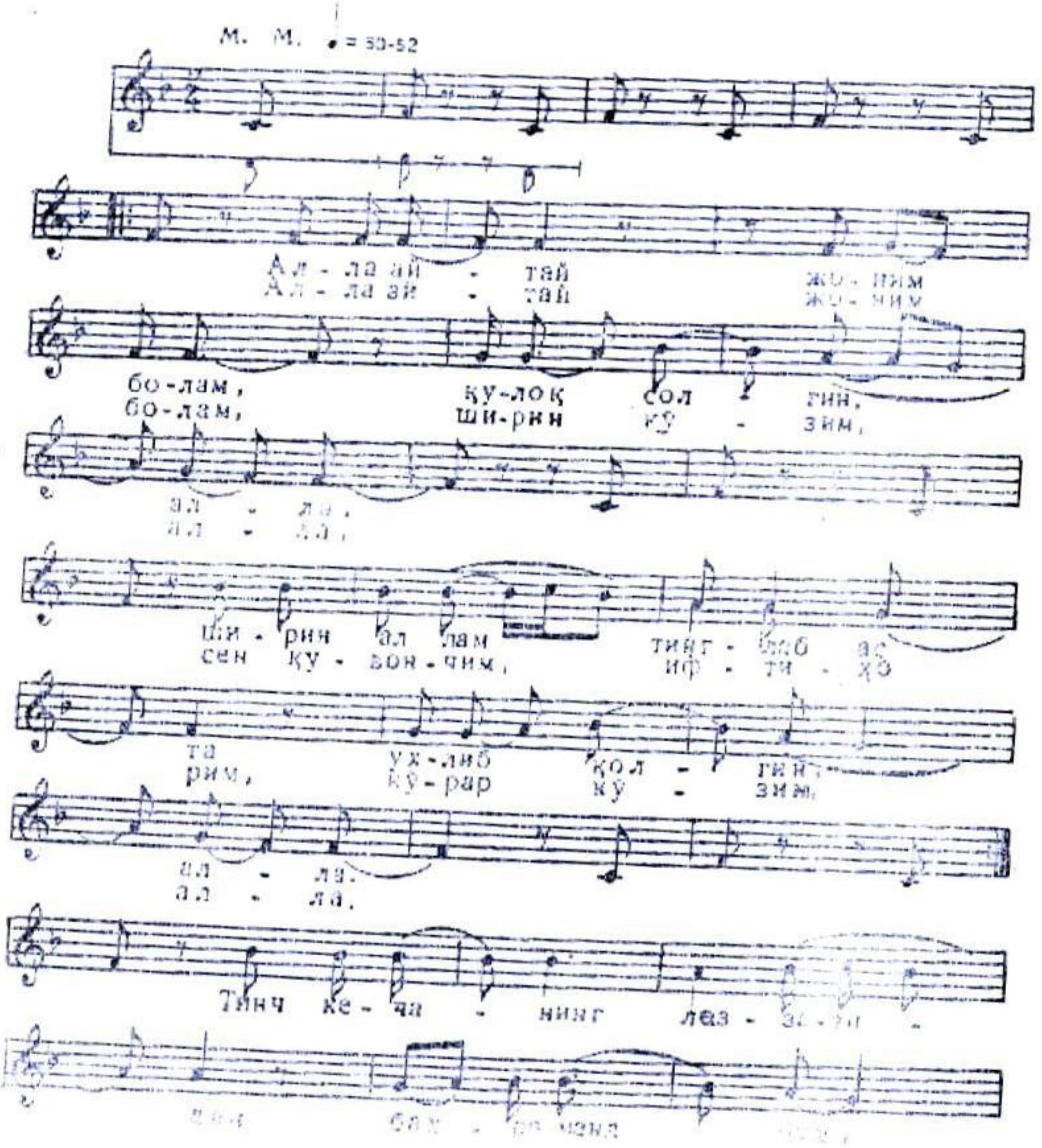
М. М. ♩ = 50-52
Ал - ла ай - тай жо - ним
Ал - ла ай - тай жо - ним
бо-лам, қу-лоқ сол гин,
бо-лам, ши-рин кў - зим,
ал - ла,
ал - ла,
ши - рин ал лам тинг - лаб ас
сен қу - вон-чим, иф - ти - хо
та ух-лаб қол - гин,
рим, кў-рар кў - зим,
ал - ла,
ал - ла.
Тинч ке - ча - нинг лаз -
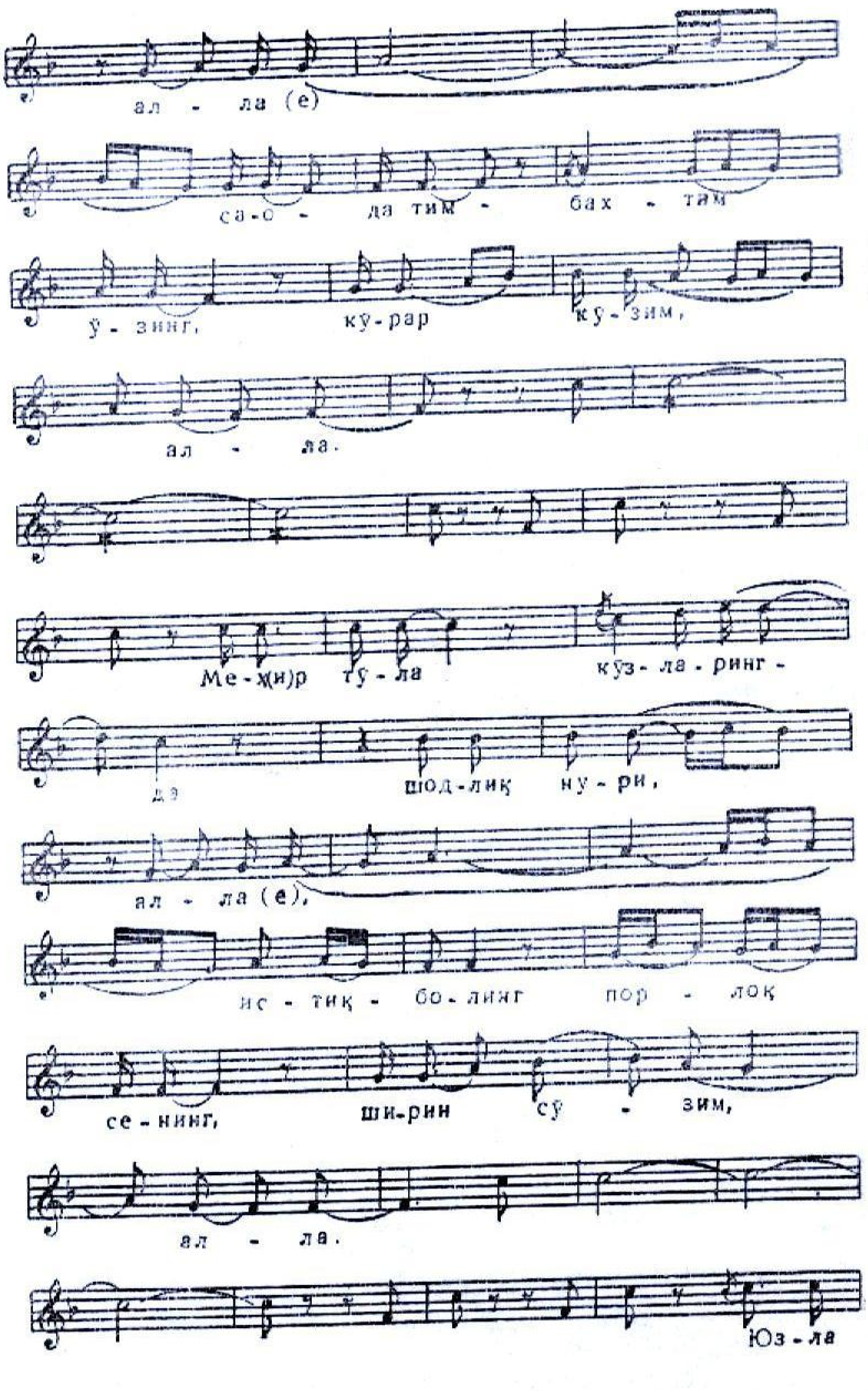
ал - ла (е)
са-о - да тим - бах - там
ў - зинг, кў-рар кў - зим,
ал - ла.
Ме-ҳ(и)р тў-ла кўз-ла-ринг-
да шод-лик ну-ри,
ал - ла (е),
ис - тиқ - бо-линг пор - лоқ
се-нинг, ши-рин сў - зим,
ал - ла.
Юз-ла

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.

1) Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси. I-т. Тошкент.

2) Хошимова Н. „Ўзбек оламининг лад асослари" (диплом иши) Ўз. Д. Конс.си кутубхонаси Тошкент-1999.

3) „Ўзбек халқ маросим қўшиқлари" - тўпловчи М. Алавия. 1974.

4) О. Ибрагимов „Ўзбек халқ мусиқа ижоди" (Методик тавсиялар). Тошкент, 1995.